

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ АСПЕКТ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

У статті розглянуто бухгалтерський аспект інноваційних процесів в Україні. Особливу увагу присвячено законодавчому врегулюванню обліку інноваційної діяльності

The article considers the peculiarity of accounting aspects innovation process in Ukraine. Legislative regulation innovation activity is dedicated in particular

Ключові слова: інноваційна діяльність, інновації, дослідження, розробки

Актуальність проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Стрімка активізація інноваційних процесів, які відбуваються у світовій економіці, вимагають пришвидшення інноваційного розвитку в Україні. Ці процеси можуть забезпечити економічний розвиток в умовах економічної кризи, оскільки інновації стають важливою умовою підвищення якості продукції, створення нових якісних товарів і послуг, стають головним засобом ресурсозбереження та конкурентоспроможності українських підприємств.

Вирішення проблеми розвитку та економічного зростання підприємств неможливе без розкриття відповідної інформації для прийняття ефективних управлінських рішень. Отже побудова підсистеми бухгалтерського обліку інноваційних процесів, яка б відповідала потребам як зовнішніх, так і внутрішніх користувачів бухгалтерської інформації має важливе теоретичне та практичне значення та свідчить про актуальність теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вибір інноваційного шляху розвитку економіки підтримують у свої публікаціях значна кількість українських вчених А.Гальчинський, В.Геєць, М.Йохна, В.Стадник, А.Чухно та інші.

Обліковий аспект інноваційних процесів розглядався у працях Білухи М.Т., Бутинця Ф.Ф., Бородкіна О.С., Голова С.Ф., Кужельного М.В., Крупки Я.Д., Нападовської Л. В., Малюги Н.М., Пушкаря М.С., Чумаченка М.Г., Шевчука В.О. та інших. Незважаючи на значну кількість публікацій, яка присвячена даному питанню, система бухгалтерського обліку підприємства не містить підсистеми реєстрів та рахунків для відображення інноваційних доходів та витрат.

Метою статті є визначення шляхів удосконалення існуючої системи обліку інноваційних процесів в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. В економічній літературі термін "інновація" інтерпретується як перетворення потенційного науково-технічного прогресу в реальний, який втілюється в нових продуктах і технологіях. Інноваційний продукт характеризується вищим технологічним рівнем, новими споживчими якостями товару або послуги порівняно з попереднім продуктом.

У літературних джерелах є чимало визначень інновацій. Наприклад, за змістом чи внутрішньою структурою розрізняють інновації технічні, економічні, організаційні, управлінські та ін. Виокремлюють такі ознаки, як масштаб інновацій (глобальні та локальні); параметри життєвого циклу; закономірності процесу впровадження.

Вчені по-різному трактують це поняття залежно від предмета та об'єкта свого дослідження. Наприклад, Б. Твісс визначає інновацію як процес, у якому винахід або ідея набувають економічного змісту. Ф. Ніксон вважає, що інновація — це сукупність технічних, виробничих і комерційних заходів, що спричинюють появу на ринку нових товарів, поліпшених промислових процесів та устаткування.

Відповідно до міжнародних стандартів, інновація визначається як кінцевий результат інноваційної діяльності, який дістав втілення у вигляді нового або удосконаленого продукту, впровадженого на ринку, нового або удосконаленого технологічного процесу, що знайшов використання у практичній діяльності.

На цих же засадах дано визначення інновацій у Законі України «Про інноваційну діяльність», а саме, як новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери [1].

В свою чергу, інноваційний продукт - результат науково-дослідної і (або) дослідно-конструкторської розробки, що відповідає вимогам, встановленим цим Законом [1].

Інноваційна діяльність включає:

- 1) випуск та розподіл принципово нових видів техніки і технологій;
- 2) прогресивні міжгалузеві структурні зрушення;
- 3) реалізацію довгострокових науково-технічних програм з тривалими термінами окупності витрат;
- 4) фінансування фундаментальних досліджень з метою здійснення якісних змін у системі продуктивних сил країни;
- 5) розробка та впровадження нових ресурсозберігаючих технологій, які спрямовані на покращення економічного та екологічного стану.

Підтримка інноваційних процесів здійснюється на державному рівні. Це закріплено Законом України «Про інноваційну діяльність», а саме, державне регулювання інноваційної діяльності здійснюється шляхом:

- визначення та підтримки пріоритетних напрямків інноваційної діяльності державного, галузевого, регіонального і місцевого рівнів;
- формування та реалізації державних, галузевих, регіональних та місцевих інноваційних програм;
- створення нормативно-правової бази і економічних механізмів для підтримки та стимулювання інноваційної діяльності;
- захисту прав та інтересів суб'єктів інноваційної діяльності;
- фінансової підтримки виконання інноваційних проектів;
- стимулювання комерційних банків та інших фінансово-кредитних установ, які кредитують виконання інноваційних проектів підтримки та розвитку сучасної інноваційної структури [1].

За даними Держкомстату України, кількість підприємств, які займалися інноваційною діяльністю, в 2004 році становила – 1705, в 2005 році – 1697, в 2006 році – 1808. Отже кількість підприємств що займаються інноваційною діяльністю в Україні постійно зростає.

Інноваційний цикл охоплює весь комплекс відносин виробництва та споживання і являє собою період від народження ідеї до її комерційної реалізації. Він включає такі основні етапи:

- дослідження;
- розробку;
- підготовку до виробництва;
- виробництво;
- реалізацію.

Система бухгалтерського обліку інноваційної діяльності доцільно побудувати за такими принципами:

1. Виокремлення інноваційної продукту як об'єкта бухгалтерського обліку з урахуванням його властивостей.
2. Відображення інновацій на рахунках бухгалтерського обліку як кількісно визначених і відокремлених об'єктів.
3. Накопичення на рахунках бухгалтерського обліку витрат на інновації.
4. Відображення інформації про витрати на інновації у фінансовій звітності підприємства.

Необхідно зазначити, що структура витрат на інноваційні процеси є досить різноманітною, на це впливає склад інноваційних програм і проектів. Я.Крупка виділяє такі основні напрями здійснення інноваційних проектів:

- інноваційні програми капітального характеру;
- інноваційні проекти, пов'язані з операційною діяльністю [2].

Залежно від напрямку здійснення інноваційних проектів необхідно використовувати відповідну методику їх обліку.

Інновації капітального характеру здійснюються у процесі інвестиційної діяльності як капітальні вкладення у необоротні матеріальні та нематеріальні активи. Такі витрати обліковуються на рахунку «Капітальні інвестиції» із наступним переведенням до складу основних засобів та нематеріальних активів.

Фінансова складова інноваційних проектів може включати кілька напрямів:

- власні кошти підприємства;
- довгострокові кредити банків;
- кошти державного та місцевого бюджетів.

У випадку отримання кредитних ресурсів виникає потреба у врахуванні отриманих кредитних ресурсів, банківських відсотків та погашення кредитів.

Крім того, інноваційні проекти можуть бути пов'язані з поліпшеннями основних засобів та нематеріальних активів. В даному випадку необхідно або капіталізувати понесені витрати, або включати їх до витрат періоду залежно від економічних вигод. Як правило, витрати інноваційного характеру призводять до збільшення економічних вигод у майбутньому, тому вони необхідні

Необхідно відмітити, що відсутній окремий законодавчий документ, який регламентує облік інноваційного циклу підприємства. У випадку дослідження та розробок інновацій, які за своєю сутністю є нематеріальними активами, необхідно використовувати П(С)БО 8 «Нематеріальні активи», якщо процес інновацій стосується запасів чи основних засобів їх оцінка повинна базуватись на вимогах П(С)БО 9 «Запаси» або П(С)БО 7 «Основні засоби». Крім того необхідно користуватися Типовим положенням з планування, обліку калькулювання собівартості науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, затвердженим Постановою КМУ № 830 від 20.07.1996р.

Але зазначені вище П(С)БО застосовуються для відповідних об'єктів обліку і не враховують специфіки інноваційної діяльності. Так, П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» містить методику обліку досліджень та розробок, але класифікація нематеріальних активів не містить окремо виділених інноваційних продуктів.

Крім того, необхідно відмітити, що законодавством не встановлено форм звітності, які б стосувалися інноваційних проектів.

Висновки. Інноваційна діяльність має важливе значення для розвитку економіки України. Доцільно розробити комплект законодавчих документів, які б враховували особливості обліку та звітності у сфері інноваційної діяльності, що покращить прийняття ефективних управлінських рішень користувачами бухгалтерської інформації.

Література

1. Закон України «Про інноваційну діяльність в Україні» від 04.02.2002 року № 40 – IV// <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=40-15>.

2. Крупка Я. Варіанти обліку інноваційних процесів в Україні / Я.Крупка // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. – № 5. – С. 11-18.

Надійшла 10.10.2010

УДК 659: 004.738.5

Н. Я. ЧЕМЕРА, Л. А. БИЧКОВА
Хмельницький національний університет

ПРОФЕСІЙНА ОРІЄНТАЦІЯ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ

У статті визначено чинники стратегічного формування, використання та розвитку кадрового потенціалу машинобудівних підприємств з різним господарсько-виробничим потенціалом. Запропоновано ряд заходів щодо вдосконалення профорієнтаційної роботи.

In the article certainly factors of the strategic forming, use and development of skilled potential of machine-building enterprises, are with different managing-productive potential. The row of measures is offered on perfection of career-guidance work.

Ключові слова: професійна орієнтація, конкурентоспроможність кадрового потенціалу, професійно – кваліфікаційна структура кадрового потенціалу

На сучасному етапі розвитку економіки непрофесіоналізм і некомпетентність кадрового потенціалу, невисокий рівень духовного розвитку значної частини спеціалістів та робітників не дозволяє ефективно реалізувати навіть правильні соціально - економічні програми. Економічні труднощі суспільства викликані також і неспроможністю частини кваліфікованих спеціалістів та робітників пристосуватись до нових вимог ринкової економіки. Зростання ролі кадрового потенціалу в сучасних трансформаційних перетвореннях передбачає підвищення вимог до ділових і особистих якостей спеціаліста та робітника, створення умов для всебічного використання власного капіталу кожним учасником виробництва, удосконалення загальноосвітнього, культурного та професійного їх рівня. Отже, тема наукового дослідження є актуальною і становить науковий і практичний інтерес.

Якщо успіх кожного окремого машинобудівного підприємства означає зміцнення не тільки галузі але й економіки в цілому, то питання формування, використання та розвитку кадрового потенціалу, який відповідно забезпечує інноваційний розвиток підприємств є актуальною та нагальною проблемою сьогодення.

Питанням формування та використання трудового та кадрового потенціалу розглядаються у працях багатьох українських вчених таких, як Богині Д.П., Грішнєвої О.П., Долінського М.П., Петюха В.М. та ін. В їх роботах досліджені і висвітлені теоретичні та практичні основи управління кадровим та трудовим потенціалом не тільки машинобудівних підприємств, а й ринку праці в цілому, які є фундаментальними для даного дослідження.

Разом з тим, наукові дослідження з методичного забезпечення процесів формування, використання та управління кадровим потенціалом машинобудівних підприємств, незважаючи на накопичений досвід промисловців та теоретичні надбання науковців, на наш погляд, потребують удосконалення. Недосконалість тих чи інших методик вибору кадрових стратегій призводить до помилок і неправильних управлінських рішень, що, в свою чергу, ускладнює фінансовий, господарсько-виробничий стан машинобудівних підприємств, а в гіршому випадку – призводить до їх краху.

Метою даного наукового дослідження є виокремлення чинників стратегічного формування, використання та розвитку кадрового потенціалу машинобудівних підприємств з різним господарсько-виробничим потенціалом.

Проведенні нами дослідження доводять актуальність і необхідність наукового обґрунтування ефективності профорієнтаційної роботи, зорієнтованої на формування конкурентоспроможного кадрового потенціалу і на досягнення кількісно – якісної збалансованості ринку праці. Якісно новий рівень